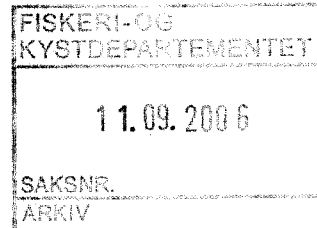

Det Kgl Fiskeri- og kystdepartement
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Att.: Avdelingsdirektør Line H. Dyb

Dato: 8. september 2006

Leveringsvilkår for fartøy med torskestråltillatelse – endringsforslag etter evaluering av ordningen.

Vi viser til brev av 23.06.2006 vedlagt høringsnotat om leveringsvilkår for fartøy med torskestråltillatelse.

Generelt

Ordningen med leveringsplikt for torskestrålere er innrettet for å sikre råstoff til fiskeindustrien i Nord-Norge, for derigjennom å ivareta sysselsettings- og bosettingshensyn. Ved å sikre denne delen av industrien sikker råstofftilgang skulle ordningen sikre industriell utvikling basert på fiskeressurser i Nord-Norge, og særlig Finnmark.

På tross av at leveringsplikten har vart lenge og har et betydelig omfang ved at den omfatter mer enn halvparten av konsesjonene i torskestrålektoren, kan det ut fra den evaluering som Fiskeriforskning har gjennomført slås fast at intensjonene med ordningen ikke er oppnådd:

- de begunstigede bedriftene har i perioden fra 2001 – 2004 redusert sysselsettingen med ca 500 ansatte, eller ca 35%. Dette betyr at antall ansatte i de begunstigede bedriftene i sum er lavere enn mannskapet om bord i flåten som er underlagt leveringsplikt. Nærmere studier ville trolig avdekke en relativt betydelig andel av sysselsettingen er utenlandske sesongarbeidere.
- de begunstigede bedriftene har lavere verdiskapning og effektivitet pr. årsverk enn annen nord-norsk hvitfiskindustri.
- de begunstigede bedriftene har dårligere lønnsomhet enn annen nord-norsk hvitfiskindustri. Dette på tross av at de kjøper råstoffet til lavere pris. Det er beregnet at kryss-subsidieringen på torsk fra fartøyene til den begunstige landindustrien utgjorde ca 50 mill. kr. i 2004. Basert på en tilsvarende beregning ville en finne ut at subsidieelementet på leveringspliktig hyse utgjorde 20 – 25 mill. kr. Subsidieelementet alene tilsvarer ca kr 100 000,- pr årsverk i de begunstige bedriftene (hvorav mange trolig er utenlandske sesongarbeidere!). På tross av dette går de begunstige bedriftene med store underskudd. Resultatmarginen er negativ med 3% i gjennomsnitt for årene 2001 – 2004.
- de begunstigede bedriftene har ikke maktet den omstilling som har vært nødvendig for å møte en stadig sterkere konkurranse i et globalt marked. De har derfor tapt i råstoffkonkurransen mot annen hvitfisk-industri i Norge, som ikke har de samme privilegiene. I

tillegg har de tapt mot utenlandsk hvitfisk-industri, fordi Norge har et kostnadsnivå som gjør at vi ikke kan bearbeide fisk til rene commodity-produkter (for eksempel fryst hysefilét). Det er grunn til å tro at ordningen med leveringsplikt har vært en sovepute, som har bremsset eller hindret en nødvendig omstilling til andre produkter i de begunstigede bedriftene.

Høringsnotatet kan tolkes slik at det er en lempelig utforming av forskriften som er årsak til at intensjonen med leveringsplikten ikke er oppnådd. Etter Surofis vurdering er dette feil. Faktum er at på tross av at de begunstigede bedriftene gjennom lang tid har hatt privilegier i form av sikker råvaretilgang og lavere råstoffpriser har de hatt synkende sysselsetting, lav lønnsomhet, lav verdiskapning pr. årsverk og liten omstillingsevne. I stedet for å bearbeide råstoffet selv – som de har hatt alle muligheter til – har de i stedet valgt å videreselge deler av råstoffet til andre produsenter i Norge som på grunn av høyere verdiskapning har betalt høyere priser, eller de har solgt råstoffet til produsenter i andre land som på grunn av lavere kostnadsnivå kan betale høyere priser.

Høringsnotatet kan også leses slik at de begunstigede bedriftene har fått sine muligheter redusert ved at den leveringspliktige flåten har lagt om til frysing om bord. Omlegging til frys hadde ikke skjedd dersom de begunstigede bedriftene var villig til å betale en høyere pris på ferskt råstoff enn på fryst. Når de ikke har vært villig til det, er den sannsynlige årsaken at bedriftene ikke i tilstrekkelig omfang har hatt lønnsomme produktanvendelser som kunne berettige en slik høyere pris. Den leveringspliktige flåten kan ikke klandres for dette. Det er god grunn til å minne om at da russetorsken kom inn med full tyngde på nitti-tallet, valgte fiskeindustrien i Finnmark i stor utstrekning å kjøpe russetorsk fremfor fersk fisk fra de norske trålerene. Dette tvang den norske trålflåten til å legge om til frys, fordi avstandene til aktuelle kjøpere ble større. Det er også viktig å tilføye at store deler av norsk fiskeindustri benytter fryst råstoff i sin produksjon. Mer enn 90% av den torsken som leveres fryst i Surofis distrikt bearbeides i Norge, dette i følge en undersøkelse som Møreforskning nettopp har gjennomført med data for 2005. Det er på den annen side ingen automatikk i at ferskt råstoff bearbeides i Norge. Mye av den ferske hvitfisk som landes, blir blankiset og eksportert ut av Norge uten bearbeiding, kort og godt fordi det er slik ferskfisk-markedene ute ønsker varene. Det samme gjelder for norsk oppdrettslaks, og likeledes det meste av pelagisk konsumfisk (sild og makrell), som heller ikke bearbeides, men fryses inn rund og eksporteres. Det ligger rene lønnsomhetsvurderinger til grunn for en slik utvikling. Om en større andel av den leveringspliktige torsken og hysa skulle leveres fersk, ville det bare kunne skje ved at kryss-subsidieringen fra fartøy til landanlegg ble enda større enn den er i dag.

Departementet foreslår i høringsnotatet vidtgående tiltak for at ordningen med leveringsplikt skal fungere bedre i forhold til de politiske målsettinger med ordningen. Vår vurdering er at ordningen har fungert så dårlig – jfr. evalueringen fra Fiskeriforskning og kommentarene ovenfor - at departementet også burde ha vurdert en hel eller delvis avvikling av ordningen. De vidtrekkende tiltakene som foreslås med salgspunkt, bearbeidingsplikt og økning av leveringspliktig råstoff til 100% av både torsk og hyse vil ha store negative konsekvenser for flåten, for andre deler av industrien og for hele fiskerinæringen i Nord-Norge, konsekvenser som høringsnotatet bare i liten grad kommenterer. Det er påfallende at departementet vel vitende om den svake lønnsomheten som hvitfisksektoren har hatt i lange perioder både på sjø og land, er villig til å gjennomføre politiske eksperimenter i denne målestokken uten at konsekvensene er vurdert.

En videreføring av ordningen bør bygge på det enkle prinsipp at de begunstigede bedriftene skal ha en førsterett til å kjøpe den leveringspliktige fisken til markedspris. På denne måten vil de være sikret råstoff dersom de er konkurransedyktige. Dersom det viser seg at de begunstigede bedriftene faller gjennom i konkurransen og dermed ikke er i stand til å kjøpe fisken under disse forutsetninger og følgelig heller ikke er i stand til å oppfylle de politiske forutsetninger for ordningen, bør departementet vurdere å frata disse bedriftene begunstigelsen, overføre den til andre, eventuelt fjerne leveringsplikten. Det følger av dette prinsipielle synet på leveringsplikten, at vi er uenig i de innskjerpingstiltak som foreslås i høringsnotatet.

Kommentarer til de enkelte punkter i forslaget.

Pkt 5 – fra tilbudsplikt til salgspunkt i visse tilfeller

Departementet vil innføre salgspunkt i de tilfeller hvor leveringspliktig fartøy og begunstiget landanlegg har sammenfallende eierskap (eventuelt gjennom ulike bedrifter i et konsern). Vi legger til grunn at spesielt innenfor et konsern har virksomhetene på land og sjø hatt alle muligheter for å tilrettelegge for høyest mulig samlet verdiskapning. Når bedriften på land likevel ikke i alle situasjoner finner det lønnsomt å kjøpe den leveringspliktige fisken, skyldes det altså ikke mangel på samarbeidsmekanismer som kan sikre best mulig samlet utbytte. Åpenbart må det skyldes at alternativet med å selge deler av råstoffet til andre, fremstår som mer lønnsomt. Å pålegge en salgspunkt (og i tillegg bearbeidingsplikt) vil bidra til å svekke disse selskapenes lønnsomhet (på sjø og land) og dermed svekke deres kredittverdighet, tilgang på kapital og investeringsmuligheter. Effekten av dette vil ikke være at disse selskapene bidrar til økt sysselsetting og industriell virksomhet i Nord-Norge, snarere tvert imot. Det positive med ordningen slik den fungerer i dag, er nettopp at det gir de begunstigede bedriftene en mulighet til å fokusere på det råstoffet som gir økt lønnsomhet, mens det øvrige kan overlates til bedrifter som har andre lønnsomme produktanvendelser.

Pkt 6 - bearbeidingsplikt

Innføring av bearbeidingsplikt er det mest vidtgående forslaget fra departementet, et forslag som vil ha store negative konsekvenser.

Det er ikke slik at de begunstigede bedriftene har latt være å bearbeide den leveringspliktige fisken fordi bearbeidingsplikt ikke er forskriftsfestet. Det er rimelig opplagt at bedriftene ville ha bearbeidet fisken dersom dette kunne gjøres på en lønnsom måte. Bearbeiding blir ikke mer lønnsomt om det pålegges i forskriften, det vil bare ha den effekt at mertapet må flyttes over på flåteleddet i form av enda lavere priser. Uten en slik ekstra subsidiering vil de begunstigede bedriftene gå konkurs, og sysselsettingsutviklingen blir da bare enda dårligere enn den har vært de siste årene. Konsekvensen av slike lavere råstoffpriser vil være dårligere lønnsomhet i flåteleddet, lavere lønnsomhet i industrileddet ved at kjøpere med høyere verdiskapning ikke lenger kan delta i konkurransen om dette råstoffet og trolig også dårligere lønnsomhet i de bedriftene som bearbeider fisken. Forslagene er så dramatiske for en hardt prøvet hvitfisksektor at resultatet av en slik redusert verdiskapning fort kan bli konkurser både i flåteleddet og på landsiden.

På landsiden blir de negative effektene definitivt størst for de selskapene som etter forslaget rammes både av salgs- og bearbeidingsplikt. De øvrige begunstigede bedriftene vil som i dag ha et valg, og effekten for disse vil sannsynligvis bli at de kjøper en mindre andel av den leveringspliktige fisken og lar en tilsvarende større andel gå ut i det frie marked, med mindre prisregimet blir slik at de får dekket inn tapet. Den leveringspliktige flåten vil imidlertid ikke ha noe valg. Det er vanskelig å se for seg bearbeidingsplikt innført uten at dette må føre til at tapet på bearbeidingen i land må tas igjen ved reduserte priser på fisken. Hvitfiskflåten har i lang tid hatt dårlige resultater og har svært lite å gå på. Kombinasjonen av bearbeidingsplikt og i tillegg forventninger om lavere torskekvoter i 2007 kan resultere i konkurser blant leveringspliktige fartøyer. Særlig fiskereide fartøyer vil være utsatt siden de ikke inngår i større kapitalsterke konsern.

Departementets forslag tar ikke innover seg følgende faktum:

- mye råstoff kan ikke bearbeides i Norge på grunn av vårt kostnadsnivå. Særlig gjelder dette hyse.
- en rekke norske fiskeindustribedrifter utenom de som er begunstiget under leveringsplikten kan bearbeide fisken på en mer lønnsom måte enn det de begunstigede bedriftene kan. Når det er situasjonen, bør de begunstigede bedriftene fortsatt ha mulighet for å videreselge fisken uten egen bearbeiding.

Departementet har spesielt bedt om en vurdering om bearbeidingsplikt bare skal gjelde torsk, eller også omfatte hyse.

Eksportstatistikken fra EFF viser følgende utvikling for hyseprodukter gjennom de siste åtte årene:

Kilde:EFF	Fryst	Fersk	Total filét	Totaleksport hyseprodukter	Filetandel
1998	13.295	630	13.925	43.532	32 %
1999	8.713	464	9.177	35.517	26 %
2000	8.419	261	8.680	33.573	26 %
2001	7.210	250	7.460	32.959	23 %
2002	6.659	614	7.273	35.305	21 %
2003	6.659	795	7.454	36.982	20 %
2004	6.469	1.415	7.884	43.051	18 %
2005	5.300	1.653	6.953	36.978	19 %

Det fremgår at andelen som bearbeides, har blitt lavere og lavere. Mens 32% av hyse-eksporten var filétprodukter i 1998, er denne andelen de to siste årene under 20%. Kvantumet av filétprodukter er halvert i denne perioden, på tross av at fabrikkskipsflåten i hovedsak har fortsatt å filetere om bord siden de har et produkt som er etterspurt i markedet. Rett nok er det en positiv utvikling i eksporten av fersk filét, spesielt de to siste årene. Fortsatt utgjør imidlertid denne andelen under 5% av totaleksporten og under 25% av filét-eksporten. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at det først og fremst er linefanget hyse som egner seg for fersk bearbeiding. Trålfanget hyse egner seg generelt dårlig for bearbeiding i land uansett om den leveres fersk. Det kan i alle fall ikke forventes at eksporten av ferske filét-produkter kan øke dramatisk på kort tid uten at det resulterer i en kollaps i markedet. Fersk-markedet er sårbart for store volumsvingninger og må derfor utvikles gradvis over lang tid.

Statistikken illustrerer at Norge bare i et begrenset omfang er konkurransedyktig på bearbeiding av hyse-produkter. Hyse inngår i et globalt hvitfiskmarked uten generiske fortrinn, dvs at den konkurrerer med ulike arter hvitfisk fra alle kanter av verden. Hysefilét eller andre bearbeidede hyse-produkter må derfor være kostnadmessig konkurransedyktig med tilsvarende produkter som bearbeides i land med helt andre, lavere kostnadsnivå. Det vil derfor være meningsløst å innføre bearbeidingsplikt på hyse i Norge. Det lar seg kort og godt ikke gjøre å oppheve disse globale markedsmechanismene gjennom en norsk forskrift! Konsekvensen ved likevel å gjøre det vil bli følgende:

- all leveringspliktig hyse som ikke omfattes av forslaget om salgspunkt, vil bli solgt på det frie marked, fordi de begunstigede bedriftene ikke vil ha noen mulighet for å bearbeide den på en lønnsom måte
- hysa som omfattes av forslaget om salgspunkt, vil måtte selges i første hånd til svært subsidierte priser for at den begunstigede bedriften skal ha noen mulighet til å oppnå positive marginer. Fartøyet med leveringsplikt vil få sine inntekter sterkt redusert, likeledes mannskapet. Selskapet samlet sett vil selskapet (sjø og land) få betydelig redusert lønnsomhet.

Det er lite sannsynlig at Norge noen gang kommer til å bli et lavkost-land. Det er derfor naivt å tro at Norge vil bli et attraktivt land for bearbeiding av standardiserte fiskeprodukter. Derimot kan vi øke bearbeidingsgraden på produktisjer hvor vi har konkurransefortrinn (ferske produkter, klippfisk-produkter). Dette vil imidlertid skje uavhengig av bearbeidingsplikt.

Etter Surofis vurdering bør leveringsplikten for hyse oppheves, fordi det ikke kan forventes at bearbeiding av hyse vil kunne gi nevneverdig bidrag til oppnåelse av det politiske målet med leveringsplikten. I alle fall vil vi gå sterkt imot å innføre bearbeidingsplikt på hyse.

Når det gjelder torsk, er rundt 70% av det totale eksportkvantum i produktvekt på bearbejdede produkter (som betyr at andelen av rundfiskkvantum er høyere):

Kilde: EFF	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Konvensjonell	76 394	60 723	64 680	62 340	56 821	61 480	59 756
Filet	45 925	41 256	31 117	29 787	25 437	23 695	22 757
Øvrig	47 366	44 503	32 410	47 413	42 667	32 855	39 979
Total	169 685	146 482	128 207	139 540	124 925	118 030	122 492
Andel konvensjonell	45 %	41 %	50 %	45 %	45 %	52 %	49 %
Andel filet	27 %	28 %	24 %	21 %	20 %	20 %	19 %
Andel øvrig	28 %	30 %	25 %	34 %	34 %	28 %	33 %
Av Øvrig							
Fersk, ikke oppdrett	19 669	20 516	16 303	18 158	22 852	20 088	18 049
Fryst	25 663	21 664	13 903	27 600	17 687	10 574	18 818
Andel fryst av total	15 %	15 %	11 %	20 %	14 %	9 %	15 %
Andel fersk av total	12 %	14 %	13 %	13 %	18 %	17 %	15 %

Konvensjonelle produkter (klippfisk/saltfisk/tørrfisk) er svært viktig, og står alene for 50% av det eksporterte kvantum av torskprodukter. Andelen filét utgjør ca 20% av det eksporterte torsk kvantum, og har de senere år vært synkende. Fryst filét står fortsatt for det aller meste av filét-eksporten. Eksporten av fersk filét utgjorde i 2005 ca 4000 tonn, dvs under 20% av filét-eksporten. Andelen som selges ubearbejdet har de siste årene vært relativt stabil, ca 30% av total produktvekt, likt fordelt mellom fryst og fersk. Mye taler for at vi ikke trenger en bearbejdingsplikt for leveringspliktig torsk for å sikre bearbejdning i Norge. En bearbejdingsplikt på de begunstigede anlegg ville trolig bare føre til en flytting av bearbejdningen fra anlegg hvor bearbejdningen foregår i dag til de begunstigede anlegg. Som det fremgår er det innenfor konvensjonell sektor at den aller største delen av torsk bearbejdningen foregår. Med innføring av bearbejdingsplikt, er det sannsynlig at dette bare ville flytte aktivitet fra den veletablerte saltfisk-/klippfiskindustrien både i Nord-Norge og på Møre. For å få til dette må det gjøres nye investeringer i konkurranse med den kapasitet som allerede finnes, med det resultat at det blir en politikerskapt overetablerting i næringen. Det er spørsmål om de begunstigede bedriftene i alle tilfeller har den nødvendige kapital og kompetanse til å etablere eller videreutvikle en bearbejdingsvirksomhet. Det er til forundring at politikerne på denne måten ønsker å detaljstyre aktiviteten i fiskeindustrien, til skade for en rekke lønnsomme, vel etablerte bedrifter. Sysselsettingseffekten i de begunstigede bedriftene blir sannsynligvis svært liten, i alle fall så lenge vi snakker om norsk arbeidskraft. Den mest sannsynlige effekten er at de bedriftene som ikke fanges av salgspikten, vil velge å la en større andel av den leveringspliktige torsken gå forbi, fordi de ikke har mulighet for å bearbejde denne på en lønnsom måte. For de som fanges av forslaget om salgspikt, vil effekten som for hyse være at det må betales en lavere råstoffpris. Dette fordi den begunstigede bedriften får en lavere nettoinntekt (salgspris – bearbejdingskost) for en del av råstoffet, som tidligere har blitt solgt ubearbejdet til andre produsenter. En del produsenter med høy verdiskapning får derved ikke konkurrere om dette råstoffet, samtidig som fartøyet og mannskapet får dårligere betalt. Norsk fiskerinæring taper i begge ender i form av lavere total verdiskapning.

Surofi vil derfor gå mot at det innføres bearbejdingsplikt på torsk.

Det faktum at en bearbejdingsplikt vil stille krav om et nytt kontrollregime for å følge opp at reglene følges er et tilleggsargument for vårt syn, om enn ikke det avgjørende.

Pkt. 7 – leveringspliktens omfang

Det følger av det syn vi har redegjort for så langt i uttalelsen at vi er negativ til enhver utvidelse av leveringspliktens omfang. En ordning som ikke har fungert etter intensjonen med 60 - 80% leveringsplikt, blir ikke bedre om den utvides til 100%!

Når det gjelder hyse, har vi tidligere kommentert at leveringsplikten bør avvikles, fordi den verken i dag eller i fremtiden kan forventes å bidra til at de politiske mål for ordningen nås. De negative effektene av å utvide ordningens omfang til 100% i kombinasjon med salgs- og bearbeidingsplikt vil utvilsomt være svært store i form av redusert lønnsomhet, særlig for flåten. Konsekvensene av disse samlede tiltakene er ikke vurdert av departementet.

Når det gjelder torsk, er dagens 80% grense praktisk, både fordi den fanger opp bifangst av torsk i annet hovedfiske som gjerne kan foregå langt unna det begunstigede anlegget (for eksempel seifiske på Mørkekysten), men også andre tilfeller hvor størrelse og sortiment ikke passer for det begunstigede anlegget eller hvor fangsten bare består av mindre kvantum, hvor det vil være lite hensiktsmessig å gå til det aktuelle anlegget. Pålegg om 100% leveringsplikt vil lett medføre at annen hovedfangst enn torsk og hyse blir mindre verdt fordi den må tas med til det leveringspliktige området hvor det gjerne finnes få aktuelle kjøpere.

At leveringsplikten omfatter 80% og ikke 100%, må ses på som ventil som gjør ordningen praktisk for alle parter. Departementet argumenterer selv sterkt for at det bør være en slik ventil for å unngå at leveringsplikten blir upraktisk og kostnadskrevenende, men ender til slutt opp med en annen konklusjon, uten at den konklusjonen er spesielt velbegrunnet. Det er verdt å minne om at Eierskapsutvalget i sin tid foreslå denne modellen, og at departementet videreførte dette forslaget i 2003. De argumentene som i sin tid lå til grunn for denne vurderingen, er like gyldige i dag. At det samtidig foreslås innføring av bearbeidingsplikt og salgspunkt for felleseide anlegg og fartøy er et ytterligere argument for ikke å øke leveringsomfanget. Også for torsk mangler en tilfredsstillende konsekvensutredning av å innføre flere innskjerpingstiltak samtidig.

Pkt 8 - rydding i leveringsvilkårene

Vi har forståelse for at departementet ønsker å rydde opp i de individuelle vilkårene for å harmonisere disse i forhold til forskriften. Vi legger til grunn at dette fremstår som mer tekniske og formelle justeringer, som ikke er til økonomisk ulempe for de enkeltrederier det gjelder. Vi er likeledes enig i, så lenge ordningen fortsatt skal gjelde, at det bør identifiseres nye begunstigede bedrifter i de kommuner, evt regioner leveringsplikten gjelder, i de tilfeller nåværende begunstiget bedrift har opphørt eller endret karakter slik at leveringsplikten ikke lenger er effektiv.

Pkt 9 - gjennomføring av leveringsplikten

Etter vår vurdering vil det over tid være svært vanskelig å administrere en ordning med leveringsplikt for de tilfeller at fartøyeier og industribedrift har forskjellig eierskap. Dette gjelder ikke minst de tilfeller der fartøyeier og industribedrift er i konkurranse med hverandre ved at fartøyeier har felles eierskap med tilsvarende industribedrifter eller at begunstiget bedrift bare har en liten andel av fartøyets kvote.

De tilfeller hvor fartøyet har leveringsplikt til hele fylker eller i ett tilfelle til hele Nord-Norge fremstår som lite hensiktsmessige. Faktum er at mesteparten av torskeråstoffet som landes i Norge, uansett landes i den nordlige landsdel.

De to foregående avsnitt illustrerer at det med fordel bør vurderes å oppheve leveringsplikten for en del fartøy, eventuelt for de deler av kvoten der leveringsplikten uansett vurderes å ha liten betydning. For de fartøyer som i dag ikke har leveringsplikt til enkeltbedrifter, men til hele regioner, fylker og i ett tilfelle til hele Nord-Norge, er vi uansett negativ til at leveringsplikten skal innsnevres til enkeltbedrifter eller som det antydes i høringsnotatet, til filéindustrien. En slik innsnevring vil ha økonomiske konsekvenser for rederiene, som vi tviler på om det kan være juridisk grunnlag for.

Forslaget om at det skal settes opp en plan for drift og levering for et halvt år av gangen i de tilfeller fartøyer og begunstigete anlegg ikke har felles eier, er et byråkratisk institutt som i praksis ikke kan fungere. Dette fordi

1. Kvotene er ikke klare på det tidspunkt planen skal foreligge (innen utgangen av november)
2. Fartøyeier blir fratatt den nødvendige fleksibilitet til å legge om fisket i tråd med fiskeforekomst, prisutvikling, værforhold og lignende.
3. Reguleringer av fisket gjør det helt nødvendig å ha en fleksibilitet til å endre fisket, selv om rederiet ellers var innstilt på å følge oppsatt plan.

Det fremgår heller ikke av høringsnotatet hvilke sanksjoner som kan benyttes mot fartøyeieren dersom det av nevnte årsaker blir nødvendig å legge om planen. Vil det i så fall bli å betrakte som brudd på leveringsplikten, som i verste fall kan medføre inndragning av konsesjon.?

Når så myndighetene ved Fiskeridirektoratet og den lokale kommunen i tilfelle uenighet mellom partene, kan innkalle til drøftingsmøte, er det lett å forestille seg at disse (særlig kommunen) vil ivareta det begunstigede anlegget. Hvem skal i en slik situasjon ta vare på fiskerens og fartøyeierens interesse?

Pkt 10 - tilbakekall av tillatelser i enkelte situasjoner

Etter vår vurdering må tilbakekall av tillatelser være knyttet til brudd på leveringsplikten fra rederiets side. At det begunstigede anlegget går konkurs, avvikles eller legger om driften slik at fartøyet ikke lenger kan levere til anlegget, kan ikke forårsake tilbakekall av tillatelsen. Det samme gjelder om den begunstigede bedriften bryter en eventuelt pålagt bearbeidingsplikt. Rederiet – i alle fall de som er eiermessig uavhengig av landanlegget - kan ikke klandres for at slike forhold inntreffer, og kan selvsagt ikke bære risikoen for det. Inndragning av tillatelser i slike tilfeller vil være å rette ”baker for smed” og kan ikke være juridisk holdbart og i alle fall en helt urimelig reaksjon.

For rederiet må konsekvensen av slike endringer eller forhold hos den begunstigede bedriften være at leveringsplikten flyttes til et annet anlegg, eventuelt at leveringsplikten bortfaller. Hovedprinsippet må være at rederiet ikke gjøres ansvarlig for forhold som gjelder den begunstigede bedriften.

Pkt 11- prisspørsmålet

Som nevnt tidligere i uttalelsen er det Surofis vurdering at en videreføring av ordningen bør bygge på det enkle prinsipp at de begunstigede bedriftene skal ha en førsterett til å kjøpe den leveringspliktige fisken til markedspris. Leveringsplikten vil sikre at råstoffet havner hos den begunstigede bedriften dersom den er konkurransedyktig. Vi er på dette punkt på linje med departementet som skriver

”.. at ordningen med leveringsplikt ikke først og fremst skal ha som funksjon at bedriftene tilføres råstoff til redusert pris, på bekostning av fartøyleddet. Formålet med ordningen er at de aktuelle bedriftene skal ha førsteretten til å kjøpe råstoffet, til en pris og på andre vilkår som er forutsigbare og innenfor rammer definert av andre enn fartøyeier”.

Spørsmålet blir hvordan prismekanismen som fastsetter denne markedsprisen (referanseprisen) skal etableres.

Surofi har lang erfaring med å utarbeide referansepriser som blir brukt i våre auksjoner og i samarbeid med Vest-Norges Fiskeslagslag og Råfisklaget, sone 9. Vi utarbeider ukentlige referansepriser for alle fiskeslag fordelt på redskapsgruppe og tilstand ved auksjonering.

Vår erfaring tilsier at det er viktig å få et størst mulig volum for at prisene skal bli så pålitelige som mulig. Når det gjelder referansepriser til bruk i spesielle ordninger med begrenset antall aktører og liten konkurranse, er det i tillegg viktig at en innfører begrensinger på hvilke handler som skal være

med på å danne referanseprisen. Dette for at aktørene skal kunne ha tillit til at referanseprisen er reell (dvs markedsriktig) og at aktørene ikke kan opptre på en slik måte at det å påvirke referanseprisen blir et poeng i seg selv.

Vi vil derfor foreslå at bare fri omsetning i første hånd (dvs handler i fri konkurranse mellom uavhengige aktører) blir tatt med når referanseprisene beregnes. Til gjengjeld mener vi at referanseprisen ikke må begrenses geografisk, dvs at omsetning i alle relevante salgslag danner grunnlaget for referanseprisen. Dette for å danne et bredest mulig grunnlag for en korrekt referansepris. Fangster som er underlagt ordningen med leveringsplikt, går under ordningen med distriktskvoter eller blir solgt innenfor samme konsern (herunder også fiskernes egenovertakelser) uten å ha vært på auksjon, holdes utenfor beregningen. Dette for å unngå at aktørene spekulerer i å påvirke referanseprisen i den ene eller andre retning og for å eliminere effekten av at en rekke handler foregår innenfor ordninger med begrenset konkurranse.

Basert på en slik definisjon av referansepris, er Surofi enig i at de to siste ukers gjennomsnittlige referansepris skal legges til grunn for salg under leveringsplikten når bare én bedrift er begunstiget. Der flere begunstigede bedrifter er aktuelle, danner samme referanseprisen bunnen for en auksjon. Fartøyeieren må da være bundet til å akseptere høyeste bud på eller over referanseprisen. Som i dag er vi enig i at tidshorisonten bakover kan utvides i tid for å få et tilstrekkelig stort kvantum for referanseprisen.

Ved å benytte referansepris som er basert på bare fri omsetning i første hånd, som beskrevet ovenfor, vil ulempene med lavere pris til fartøy som følge av ordningen kunne reduseres betydelig. Vi frykter imidlertid, som vi har omtalt tidligere i høringsuttalelsen, at dette vil være uforenlig med de innskjerpingstiltak som er foreslått i ordningen.

Oppsummering

- Surofi mener at ordningen med leveringsplikt har fungert så dårlig i forhold til de politiske mål at departementet bør vurdere å avvikle hele ordningen fremfor å skjerpe regelverket.
- En videreføring av ordningen bør bygge på det enkle prinsipp at de begunstigede bedriftene skal ha en førsterett til å kjøpe den leveringspliktige fisken til markedspris. På denne måten vil de være sikret råstoff dersom de er konkurransedyktige.
- Surofi er uenig i at det skal pålegges salgspunkt for begunstigede bedrifter som eies i fellesskap med leveringspliktig fartøy. Et slikt pålegg vil svekke disse selskapenes lønnsomhet (på sjø og land) og redusere deres mulighet til å skape økt sysselsetting og industriell utvikling i de aktuelle områder i Nord-Norge.
- Surofi mener det vil være meningsløst å innføre bearbeidingsplikt på hyse. Hyse bearbeides nesten ikke i Norge, fordi vi ikke har noen mulighet til å konkurrere med lavkostland.
- Siden leveringsplikt på hyse ikke kan forventes å bidra til å nå det politiske målet med ordningen, bør leveringsplikten for hyse avvikles.
- Surofi går mot bearbeidingsplikt på torsk fordi dette bare vil bidra til å flytte bearbeidningen fra andre vel etablerte bearbeidingsbedrifter i Nord-Norge og på Møre. Vi vil dermed få en helt unødvendig politikerskapt overetablering, uten økt bearbeiding og sysselsetting for nasjonen som helhet.
- Surofi er uenig i forslaget om å øke leveringsomfanget til 100%.
- Vi er enig med departementet i forslagene til rydding i leveringsvilkårene, i det vi legger til grunn at dette er tekniske og formelle justeringer som ikke er til økonomisk ulempe for rederiene.
- Vedrørende gjennomføring av leveringsplikten kan det med fordel vurderes å oppheve leveringsplikten for fartøy hvor ikke enkeltbedrifter er begunstiget, eller begunstigelsen bare omfatter små andeler av kvoter .

- Forslaget om at det skal settes opp en plan for drift og levering for et halvt år av gangen i de tilfeller fartøyer og begunstiget anlegg ikke har felles eier, er et byråkratisk institutt som i praksis ikke kan fungere.
- Etter vår vurdering må tilbakekall av tillatelser være knyttet til brudd på leveringsplikten fra rederiets side. Hovedprinsippet må være at rederiet ikke gjøres ansvarlig for forhold som gjelder den begunstigede bedriften.
- Det må etableres et referanseprissystem som sikrer at begunstigede bedrifter ikke får kjøpe råstoff under markedspris, dvs til lavere priser enn det som betales ved de ordinære auksjoner mellom uavhengige aktører.
- Referanseprisen må fastsettes på basis av all fri omsetning i alle salgslag. Handler som foregår innenfor ordninger eller mellom aktører med begrenset konkurranse, herunder ordningen med leveringsplikt, må holdes utenfor ved beregningen av referansepris.

Avslutningsvis vil vi tilføye at forslaget om innskjerping av leveringsplikten sammen med andre fiskeripolitiske endringsforslag skaper ny uro i fiskerinæringen. Etter en lang periode hvor næringen har kunnet konsentrere seg om fremtidig utvikling, verdiskapning og lønnsomhet, kastes nå næringen inn i politiske eksperimenter. Dette skaper nye konflikter, tar fokuset bort fra de daglige forretningsmessige aktiviteter og gir en negativ næringsutvikling. Hele fiskerinæringen både på sjø og land har tilhold langs kysten og i distriktene. Forslaget om innskjerping av leveringsplikten vil – om det blir gjennomført – være negativt både for distriktene og for fiskerinæringen. For mannskapene som på linje med fartøyeier ser inntektene gå ned, vil den korte veien over i offshore-næringen bli enda kortere, og fiskerinæringen tappes for dyktige fagfolk.

Med vennlig hilsen

Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag

Sveinung Flem
Adm. Dir.